

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Факультет філологічний
Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
проф. В. М. Хмарський

2020 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень

Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)

Спеціальність: 035 філологія

Розробник: Форманова Світлана Вікторівна, доктор філологічних наук,
професор кафедри української мови

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри української мови

Протокол № 1 від "27" серпня 2020 року

Завідувач кафедри

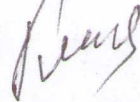
(підпис)

проф. Т. Ю. Ковалевська
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) філологічного факультету:

Протокол № 1 від "8" вересня 2020 року

Голова НМК

(підпис)

проф. Н. В. Кондратенко
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Навчальна програма професійної дисципліни «**Методи, аналіз і презентація результатів наукових досліджень**» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії спеціальності 035 Філологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні методи лінгвістичних досліджень у різних парадигмах сучасного мовознавства.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Викладається на другому році навчання (3-й семестр).

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Вимоги до змістових аспектів роботи доктора філософії.

Змістовий модуль 2. Вимоги до оформлення роботи доктора філософії.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання обов'язкової навчальної дисципліни “Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень” є формування й систематизація знань про основні парадигми сучасного мовознавства та актуальні методи лінгвістичних досліджень, про основні поняття наукового дослідження, закономірності та специфіку наукової роботи.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень” є такі:

- оволодіння аспірантами найважливішими процедурами сучасних лінгвістичних досліджень,
- ознайомлення їх з актуальними напрямками сучасного мовознавства, можливими підходами до збирання й інтерпретації фактичного матеріалу,
- ознайомлення з вимогами до наукового аналізу та його верифікації, а також розвиток творчої ініціативи й самостійного мислення,
- поглиблення теоретичних і практичних знань,
- поліпшення організації інтелектуальної праці,
- оформлення роботи доктора філософії.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальні компетентності (ЗК):

ЗК-2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК-4. Здатність спілкуватися з науковою спільнотою українською та іноземною (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності)

мовами з метою презентації та обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формі.

ЗК-7. Здатність до участі в роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів.

б) спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.

СК-3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

Програмні результати навчання.

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-5. Дотримуватись норм наукової етики при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.

ПРН-6. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організувати роботу дослідницьких колективів.

ПРН-8. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

ПРН-9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень.

ПРН-10. Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).

ПРН-12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

2.Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вимоги до змістових аспектів роботи доктора філософії.

Тема 1. Мета і завдання курсу. Основні поняття. Об'єкт і предмет.

Тема 2. Методологія. Метод. Методика.

Тема 3. Лінгвістичні парадигми дослідження.

Тема 4. Методи лінгвістичного дослідження.

Тема 5. Спеціальнонаукові новітні методи (методи когнітивної лінгвістики, методи лінгвопрагматики, методи комунікативної лінгвістики, методи психолінгвістики, методи соціолінгвістики, методи лінгвістичного аналізу тексту, методи етнолінгвістики, методи корпусної лінгвістики, методи ареальної лінгвістики, методи лінгвоконфліктології).

Змістовий модуль 2.Вимоги до оформлення роботи доктора філософії.

Тема 6. Вибір теми, формулювання мети і завдань наукового дослідження. Наукова гіпотеза. Поняття актуальності дослідження.

Тема 7. Поняття наукової новизни, теоретичної цінності та практичного значення дослідження.

Тема 8. Фактичний матеріал дослідження.

Тема 9. Оформлення наукової літератури.

Тема 10. Аналіз та оформлення результатів наукового дослідження.

3. Рекомендована література

Базова

Арнольд И.В. Основы научных исследований в лингвистике: Учеб. пособие. Москва, 1991.

Балуха М.Т. Основы научных исследований. Київ, 1997.

Владимиров Ю.А. Как написать научную статью. Интернет-ресурс. <http://travmatology.narod.ru/naust.html>

Грушко И.М., Сиденко В.М. Основы научных исследований. Харьков, 1983.

Ковалевська Т.Ю. Основні вимоги до написання та оформлення курсових і кваліфікаційних робіт (для студентів-філологів): Методичний посібник. Одеса, 2014.

Ковалевська Т.Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування. Одеса, 2008.

Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основы научных исследований. Київ, 2005. .

Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Примак Т.А. Основы научных исследований: Учеб. пособие. 2-е изд., стер. Киев, 2001.

Огурцов А.Н. Основы научных исследований: Учеб.-метод. пособие. Харьков, 2008.

Селіванова О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики. Київ, 1999.

Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава-Київ, 2008.

Советы молодому ученому / под ред. Е.Л.Воробейчик. Екатеринбург, 2004.

Справочник научного работника / А.Р.Мацюк, З.К.Симорот, Я.Н.Шевченко и др. Киев, 1989.

Як правильно оформити дисертацію та документи атестаційної справи. Збірник нормативних документів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації. Довідкове видання / Упорядкував Ю.І.Цеков. Київ, 2006.

Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань. ВАК України. Інтернет-ресурс. <http://www.vak.org.ua/>
СТВУЗ-ХПІІ-3.01-2006 «Текстові документи у сфері навчального процесу. Загальні вимоги до виконання». Харків: НТУ "ХПІ", 2006.
The Magna Charta Observatory of Fundamental University Values and Rights. Інтернет-ресурс. <http://www.magna-charta.org/>

Основна

- Амирова Т. А. Из истории лингвистики XX века. Учебное пособие. Москва : ЧеРо, 1999.
- Арнольд И.В. Основы научных исследований в лингвистике. Москва : Высшая школа, 1991.
- Андреев Н. Д. Статистико-комбинаторные методы в теоретическом и прикладном языковедении. Ленинград : Наука, 1967. 403 с.
- Апресян Ю. Д. Идеи и методы современной структурной лингвистики (краткий очерк). Москва : Издательство «Просвещение», 1966. 305 с.
- Арутюнова Н. Д. Понятие пресуппозиции в лингвистике. Известия АН СССР. Сер. лит. и яз. 1973. Т. 32. № 1. С. 84–89.
- Баранов А. Н., Добровольский Д. О. Постулаты когнитивной лингвистики. Известия АН. Сер. лит. и яз. 1997. Вып. 1. Т. 56. С. 11–21.
- Баранов А. Н. Автоматизация лингвистических исследований: корпус текстов как лингвистическая проблема. Русистика сегодня. Москва, 1998. № 1–2. С. 179–191.
- Виноградов В. А., Коваль А. И., Порхомовский В. Я. Социолингвистическая типология. Москва, 1984.
- Гамкрелидзе Т. В. Языковое развитие и предпосылки сравнительно- генетического языкознания. Литература, язык, культура. Москва, 1986.
- Голубовська І. О., Корольов І. Р. Актуальні проблеми лінгвістики. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012.
- Голубовська І. О. Проблема методології лінгвістичних досліджень у міждисциплінарному висвітленні. Studia Linguistica. Вип. 6. Ч.1. С. 67–75.
- Городецкий Б. Ю. К проблеме семантической типологии. Москва : Издательство МГУ, 1969.
- Демьянков В. З. Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода. Вопросы языкознания. 1994. № 4. С. 17–33.
- Засорина Л. Н. Введение в структурную лингвистику. Москва, 1974.
- Кибрик А. Е. Когнитивные исследования по дискурсу. Вопросы языкознания. 1994. № 5. С. 126–140.
- Кифер Ф. О пресуппозициях. Новое в зарубежной лингвистике. 1978. Вып. 8. С. 337–368.
- Кацнельсон С. Д. Общее и типологическое языкознание. Москва : Наука, 1986. 298 с.
- Красных В. В. Анализ дискурса. Культурные слои во фразеологизмах и дискурсивных практиках : статьи. 2004. С. 242–250.
- Кобозева И. М., Лауфер Н. И., Сабурова И. Г. Моделирование общения в человеко-машинных системах. Лингвистическое обеспечение информационных систем. Москва : ИНИОН АН СССР, 1987. С. 73–101.
- Левицький А. Е. Перспективні напрями зіставних досліджень у межах когнітивно-дискурсивної парадигми. Мовні і концептуальні картини світу. 2007. Вип. 23. Ч. 2. С. 119–127.
- Левицкий В. В., Стернин И. А. Экспериментальные методы в семасиологии. Воронеж : ВГУ, 1989. 193с.
- Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. Киев: Знання, 2004. 327 с.
- Мейе А. Сравнительный метод в историческом языкознании. Москва, 1954.
- Минский М. Фреймы для представления знаний. Москва : Энергия, 1979. 152 с.

- Мустайюкки А.* О лингвистических экспериментах. Язык – система. Язык – текст. Язык – способность. Москва, 1995. С. 155–160.
- Распопов И. П.* Методология и методика лингвистических исследований. Воронеж, 1976.
- Селіванова О. О.* Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. С. 550–639.
- Степанов Ю. С.* Методы и принципы современной лингвистики. Изд.7-е. Москва : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 312 с.
- Супрун А. Е.* Принципы сопоставительного исследования лексики. Методы сопоставительного исследования языков. Москва, 1988. С. 26–31.
- Ульман С.* Дескриптивная семантика и лингвистическая типология. Новое в лингвистике. Москва : Иностр. лит-ра, 1962. Вып. 2. С. 17–44.
- Цветков Н. В.* К методологии компонентного анализа. Вопр. языкознания. 1984. № 2. С. 61–71.
- Шмелева Т. В.* Речевой жанр: опыт общелингвистического осмысления. Collegium. 1995. № 1–2. С. 57–71.
- Шубик С. А.* Статистические методы в лингвистике. Статистика речи и автоматический анализ текста. Москва, 1980. С. 52–63.
- Щерба Л. В.* О тройном аспекте языковых явлений и об эксперименте в языкознании. Языковая система и речевая деятельность. Ленинград, 1974. С. 24–39.
- Щур Г. С.* Теории поля в лингвистике. Москва : Наука, 1974. 254 с.
- Якобсон Р.* Лингвистика и поэтика. Структурализм: за –и –против : Сборник статей. Москва : Прогресс, 1975. С. 193–230.

Допоміжна

- Баранов А. Н.* Лингвистическая экспертиза текста. Теоретические основания и практика: учебное пособие. Москва : Флинта, Наука, 2009. 592 с.
- Барт Р.* Лингвистика текста. Новое в зарубежной лингвистике. Москва : Прогресс, 1978. Вып. VIII. С. 442–449.
- Бахтин М. М.* Проблема текста. Бахтин М. М. Собр. соч. М. : Русские словари, 1996. Т.5. С. 306–328.
- Белова А. Д.* Лингвистические аспекты аргументации. Киев : Логос, 2003. 304 с.
- Блумфильд Л.* Язык. Москва : Наука, 1968. 292 с.
- Вежбицкая А.* Язык. Культура. Познание. Москва : Русские словари, 1996. 416 с.
- Гийом Ж., Мадидье Д.* О новых приемах интерпретации, или проблема смысла с точки зрения анализа дискурса. Квадратура смысла: Франц. школа анализа дискурса. Москва : Прогресс, 1999. С. 124–136.
- Гладкий А. В., Мельничук И. А.* Элементы математической лингвистики. Москва : Наука, 1969.
- Головин Б. Н.* Язык и статистика. Москва : Просвещение, 1971.
- Голубовська І. О.* Етнічні особливості мовних картин світу. Київ : Логос, 2004. 284 с.
- Городецкий Б. Ю.* От лингвистики языка – к лингвистике общения. Язык и социальное познание. 1990. С. 39–56.
- Залевская А. А.* Психолингвистические исследования. Слово. Текст: Избранные труды. Москва : Гнозис, 2005. 543 с.
- Зарубина Н. Д.* Текст: лингвистический и методический аспекты. Москва : Русский язык, 1981. 113 с.
- Карасик В. И.* Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград : Перемена, 2002. 477 с.
- Караулов Ю. Н.* Словарь как компонент описания языков. Принципы описания языков мира. Москва : Наука, 1976. С. 313–340.
- Караулов Ю. Н.* Русский язык и языковая личность. Москва : Наука, 1987. 264 с.
- Кобозева И. М.* Лингвистическая семантика: учебник. Москва : Эдиториал УРСС, 2000.

- Ковалик І. І., Мацько Л. І., Плющ М. Я. Методика лінгвістичного аналізу тексту. Київ : Вища школа, 1984. 120 с.
- Мельников Г. П., Преображенский С. Ю. Методология лингвистики : учеб. пос. Изд. 2. Москва : ЛЕНАНД, 2015. 88 с.
- Методы и приемы лингвистического анализа в общем и романском языкознании. Межвузовский сборник научных трудов. Воронеж : Изд-во Воронежского ун-та, 1988.
- Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 21. Новое в современной индоевропейистике. Москва, 1988.
- Новое в лингвистике: Когнитивные аспекты языка. Москва : Прогресс, 1988. Вып. 23. 318 с.
- Общее языкознание. Методы лингвистических исследований ; под. ред. Б. А. Серебренникова. Москва : Наука, 1973. 319 с.
- Пиотровский Р. Г. и др. Математическая лингвистика. Учебное пособие для пед. ин-тов. Москва : Высшая школа, 1977.
- Радзієвська Т. В. Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту. Текст – Соціум – Культура – Мовна особистість: монографія. Київ : ДП «Інформативно-аналітичне агентство», 2010. 491 с.
- Снитко Е. С. Этнопсихолингвистический аспект анализа образных эталонов негативной оценки. Вестник факультета русского языка и литературы Университета Китайской культуры – Уэньхуа. Тайбэй, 2000. С. 82 – 99.
- Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1997. 824 с.
- Турыгина Л. А. Моделирование языковых структур средствами вычислительной техники. Москва : Высшая школа, 1988. (Б-ка филолога).
- Уфимцева А. А. Проблемы системной организации лексики: автореф. дис. на соиск. ученой степени докт. филол. наук. Москва, 1970. 30 с.
- Филлмор Ч. Основные проблемы лексической семантики. Новое в зарубежной лингвистике. Москва, 1983. Вып. XII. С. 74–122.
- Хомский Н. Синтаксические структуры. Новое в зарубежной лингвистике. Выпуск 2. Москва, 1962. С. 412–527.
- Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса. Москва : Издательство МГУ, 1972. 234 с.
- Хомский Н. Язык и проблемы знания. Вестник МГУ. Серия 9. Филология. 1995. № 4.

4.Електронні інформаційні ресурси:

1. www.library.edu-ua.net/ – Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського
2. <http://www.nbu.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
3. <http://www.nplu.org> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України
4. <http://www.ukrbook.net> – веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова
5. <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html> – веб-сайт “Бібліотеки в мережі Internet”
6. info@lib.ua-ru.net – наукова електронна бібліотека “Веда”
7. Journals.uran.i.ua – “Наукова періодика України”
8. <http://vak.ua>

5.Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит.

6. Методи діагностики успішності навчання: Оцінювання усних відповідей, письмових завдань, що виносяться на самостійне опрацювання,

усна відповідь під час складання іспиту, реферати, презентація результатів виконання досліджень, виступи на наукових конференціях.